

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

«Педагогика» кафедрасының 60 жылдығына арналған «ЗАМАНАУИ
ҚОҒАМ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ» тақырыбындағы
халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының
ЖИНАҒЫ

22-сәуір, 2022 ж.

СБОРНИК

материалов Международной научно-практической конференции
посвященной 60-летию кафедры «Педагогика» на тему: «СОВРЕМЕННОЕ
ОБЩЕСТВО И ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ»

22-апреля, 2022 г.

COLLECTION

of materials International scientific and practical conference dedicated to the 60th
anniversary of the department «Pedagogy» on the topic: «MODERN SOCIETY AND
PEDAGOGICAL EDUCATION»

22-April, 2022 y.

Нұр-Сұлтан, 2022

ӘОЖ 37.0

КБЖ 74.00

II 23

Редакция алқасы:

Д.Қамзабек - фил.ғ.д., профессор, Басқарма мүшесі - әлеуметтік-мәдени даму жөніндегі проректор, **Б.Ж.Сомжүрек** - «Әлеуметтік ғылымдар» факультетінің деканы, **М.П.Асылбекова** - «Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану» кафедрасының меңгерушісі, п.ғ.к., профессор м.а.; **Р.К.Төлеубекова** - п.ғ.д., профессор; **Қ.Қ.Шалғынбаева** - п.ғ.д., профессор; **Г.Қ.Длиббетова** -п.ғ.д., профессор; **Б.П.Сейтқазы** - п.ғ.д., профессор; **Қ.Т.Атемова** - п.ғ.д., профессор; **Г.К.Шолпанқұлова** - п.ғ.к., профессор м.а., **Г.Т.Уразбаева** -п.ғ.д., профессор м.а.; **С.С.Байсарина** -п.ғ.к., доцент; **Байменова Б.С.** - п.ғ.к., доцент; **Ботабаева Ә.Е.** - п.ғ.к., доцент; **Т.С.Слаббекова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **Н.П.Албытова** - п.ғ.к., профессор м.а.; **Балтабаева Ж.Б.** - магистр.

ISBN 978-601-337-659-2

Жинақта Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, «Педагогика» кафедрасының 60 жылдығына арналған «**ЗАМАНАУИ ҚОҒАМ ЖӘНЕ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ**» тақырыбындағы Халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының Пленарлық мәжілісінде және «Білім беру мегатрендтері және олардың педагогтің кәсіби құзыреттілігін дамытуға әсері», «Қазақстандық педагогика болашақтың педагогтарын даярлаудың негізі ретінде», «Педагогикалық іс-әрекеттегі коллаборация бірыңғай білім беру кеңістігін дамыту ресурсы ретінде» деп аталатын секция жұмыстары бойынша тыңдалған баяндамалар қамтылды. -821бет.

ОӘЖ 37.0
КБЖ 74.00

ISBN978-601-337-659-2

3. Абрамова, Г.С. Возрастная психология [Текст] / Г.С. Абрамова. – М. : Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2000. – С. 476- 493.
4. Алифанов, С.А. Основные направления анализа лидерства [Текст] / С.А. Алифанов // Вопросы психологии. – М. : Педагогика, 1991. – №3. – С. 90-98.
5. Андерсон, Д.Ж. Сделайте вашего ребенка лидером [Текст] / Д.Ж. Андерсон // Семья и школа. – М. : Педагогика, 1994. – №2. – С.13-15.
6. Андреева, Г.М. Межличностное восприятие в группе [Текст] / Г.М. Андреева, А.И. Донцов. – М. : Просвещение, 1980. – 309 с. 5. Андреева, Г.М. Социальная психология [Текст] / Г.М. Андреева. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 384 с

УНИВЕРСИТЕТТИҢ ӘЛЕУМЕТТІК-МӘДЕНИ КЕҢІСТІГІНДЕ СТУДЕНТ ЖАСТАРДЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚ БАҒДАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ ФАКТОРЛАРЫ

Амандықова Айнель Нұрланқызы, магистрант
Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті
Нұр-Сұлтан қ., ainel.amandykova@bk.ru

Аннотация. В статье дается определение ценности, ценностных ориентаций по толкованию зарубежных ученых, рассказывается об их свойствах. Также о ценностях, с которыми сталкиваются студенты, о их компонентах и видах. Полностью рассмотрено и дополнено данными о том, что будущий специалист приобретает личные ценности, приспособившись к окружающей среде. В статье разъяснена социокультурная структура студентов по их ценностям. В данной статье речь шла не только о ценности, но и об основных факторах формирования ценностных ориентаций студенческой молодежи в социокультурном пространстве университета. С помощью этой статьи мы можем узнать предпосылки ценностных ориентаций обучающихся.

Ключевые слова: ценность, ценностные навыки, студент, социокультурная сфера, ценностные ориентации.

Annatation. This article defines values and value orientations as interpreted by foreign scientists, and describes their properties. They also discussed the values that students face, their components and types. It is fully considered and supplemented with data that the future specialist acquires personal values by adapting to the environment. The article explains the socio-cultural structure of students according to their values. This article was not only about value, but also about what future specialists should master in basic knowledge. In this article, it was not only about value, but also about the main factors of the formation of value orientations of students in the socio-cultural space of the university. With this article, we can learn the prerequisites of students ' value orientations.

Key words: value, value skills, student, socio-cultural sphere, value orientations.

Қазіргі кезең қоғамдық процестердің қарқынды дамуымен, әртүрлі саяси және экономикалық дағдарыстармен, өмірлік құндылықтарды таңдаудағы өзгерістермен сипатталады. Нәтижесінде адам үнемі құндылық таңдау жағдайында болады. Жастар – қоғамымыздың ең серпінді, жігерлі және сыни тұрғыдан ойлайтын бөлігі. Экономикалық дағдарыс, белгілі бір артықшылықтарға қол жеткізудегі қатал бәсекелестік жаңа өмірлік құндылықтарды ілгерілетуге ықпал етеді [1].

Құндылықтар мен құндылық бағдарлар адам өмірінде ғана емес, сонымен бірге бүкіл қоғамның өмірінде маңызды рөл атқарады, өйткені олардың негізінде әр адам өз таңдауын жасайды. Тұлға құрылымында негізгі орынды алатын құндылықтар адамның бағыты мен оның әлеуметтік белсенділігінің мазмұнына, мінез-құлқы мен іс-әрекетіне, өзіне және басқа

адамдарға деген қатынасына маңызды әсер етеді. Осылайша, адам өміріндегі құндылықтар жүйесі оның бүкіл жеке басының ішкі өзегі формасын алады.

Қазіргі адамның, әсіресе жастардың өмірлік құндылықтары қоғамымыздың өзекті мәселелерінің бірі болып табылады, өйткені құндылықтар жүйесі адамның дүниетанымының қалыптасуына әсер етеді және кез келген қызметтің негізі болып табылады.

«Құндылық» категориясын талдай отырып, Аристотельді айналып өтуге болмайды. Ол адам өміріндегі құндылықтар заттардың, құбылыстардың қайнар көзі және олардың әртүрлілігінің себебі деп есептеді. Аристотель келесі артықшылықтарды анықтады:

-бағаланған (немесе құдайлық, оған философ жан мен ақыл жатқызған);

-мадақтау (арсыз мақтау);

-мүмкіндіктер (мұнда философ күш, байлық, сұлулық, күшті және т.б. жатқызған) [2].

Құндылықтардың табиғаты туралы сұрақтардың дамуына жаңа заман философтары елеулі үлес қосты. Сол дәуірдің маңызды тұлғаларының ішінде ерікті адами құндылықтар саласының мәселелерін шешудегі орталық категория деп атаған И.Кантты ерекше атап өткен жөн. Ал құндылықтардың қалыптасу процесінің ең егжей-тегжейлі түсіндірмесі белсенділіктің өмір сүруінің үш сатысындағы құндылықтардың, олардың байланыстары мен құрылымының өзгерістерін сипаттаған Г.Гегельге тиесілі [3].

Адамзат өзінің даму тарихында өзінің мәнін өзгертпеген немесе көптеген ұрпақтар үшін маңыздылығын төмендетпеген жалпыадамзаттық немесе жалпыадамзаттық құндылықтарды дамытты. Бұл ақиқат, сұлулық, ізгілік, бостандық, әділдік және тағы басқалар сияқты құндылықтар. Адам өміріндегі осы және басқа да көптеген құндылықтар мотивациялық-қажеттілік саласымен байланысты және оның өміріндегі маңызды реттеуші фактор болып табылады. Құндылықтардың өмір сүру формаларының ішінде: әлеуметтік, субъектілік және тұлғалық [4].

Сондай-ақ, өмірлік құндылықтарды материалдық және рухани деп бөлуге болады. Материалдық құндылықтарды біз ұстай аламыз, көре аламыз, сатып аламыз. Рухани құндылықтар, материалдық құндылықтардан айырмашылығы, біз әрқашан көре алмаймыз және олар сатып алынбайды, бірақ біз оларды өз іс-әрекетіміз бен айналамыздағы адамдардың мінез-құлқы арқылы сезіне аламыз. Осылайша, бұл әмбебап және барлық уақытта маңызды болып табылатын жоғары құндылықтар.

Өмірлік құндылықтар бала кезінен қалыптаса бастайды және адам есейген кезде олар біздің іс-әрекетімізге, шешім қабылдауымызға, біздің жеке таңдау әрекетімізге әсер етеді. Құндылықтар – дүниетанымға және тұлғаның қалыптасуына әсер ететін қозғаушы күш. Олар сыртқы жағдайлар мен ішкі тәжірибелердің әсерінен өзгереді, олар бірден пайда болмайды, өмір сүру барысында қалыптасады. Адам жасы ұлғайған сайын құндылықтары тұрақты болады. Олардың қалыптасуына мыналар әсер етеді:

- отбасы;

- достар;

- құрдастар;

- қоршаған қоғам;

- тәжірибелер;

- елдегі экономикалық және саяси жағдай.

Қазіргі кезде жоғары оқу орындарында білім алатын болашақ жастарды заманауи біліммен оқыту, сонымен қатар студенттерді болашақ маман ретінде сезінуге, ортаға тез бейімделіп, заманауи әдіс-тәсілдерді тез меңгерту жоғары мектептің негізгі әрі күрделі міндетті болып табылады. Заман ағымы тез өзгеріп, білім беру процесінде қойылатын талаптар күн өткен артуы болашақ мамандарды даярлайтын мектепке асқан ізденіс пен шығармашылықты қажет ететіні сөзсіз. Сол себепті, студенттердің ортаға тез енуі, қоршаған ортамен байланыс жасауы, олардың болашақ қабілетті маман болып ықпал етуіне, дамып-жетілуіне құндылық бағдарлардың тиімділігі өте жоғары [5].

Осылайша, білім алушылардың құндылық бағдарына зерттеу жүргізуден біз олардың бейімделу процестеріне де назар аудара аламыз. Бейімделу әр курс студенттеріне әр түрлі жүреді және олардың өзіндік жеке қасиеттеріне де байланысты болып келеді.

Студенттердің әлеуметтік-мәдени саласындағы құндылықтар туралы қысқаша сипаттама: өмірдегі өз орнын табуы және болашаққа деген нақты жоспарының болуы; әлеуметтік көзқарастар мен мотивтердің жиынтығының қалыптасуы; өзін-өзі үнемі жетілдіріп отыруы; әлеуметтік ортадағы адамдардың жеке тұлға туралы пікірінің теріс жақтарына қызығушылықтың тәуелсіз түрін ұстануы; өзінің болашақ мамандығы туралы нақты жоспарлар мен мақсаттардың болуы; көшбасшылық қасиеттердің болуы, яғни шешімді тек өзі үшін емес, ортақ топ үшін де қабылдай білуі, шығармашылық қасиеттерге жақын болуы; үздіксіз білімге деген құштарлығының болуы және тағы басқа құндылық қасиеттерін жатқызудың болады [6, 99 б].

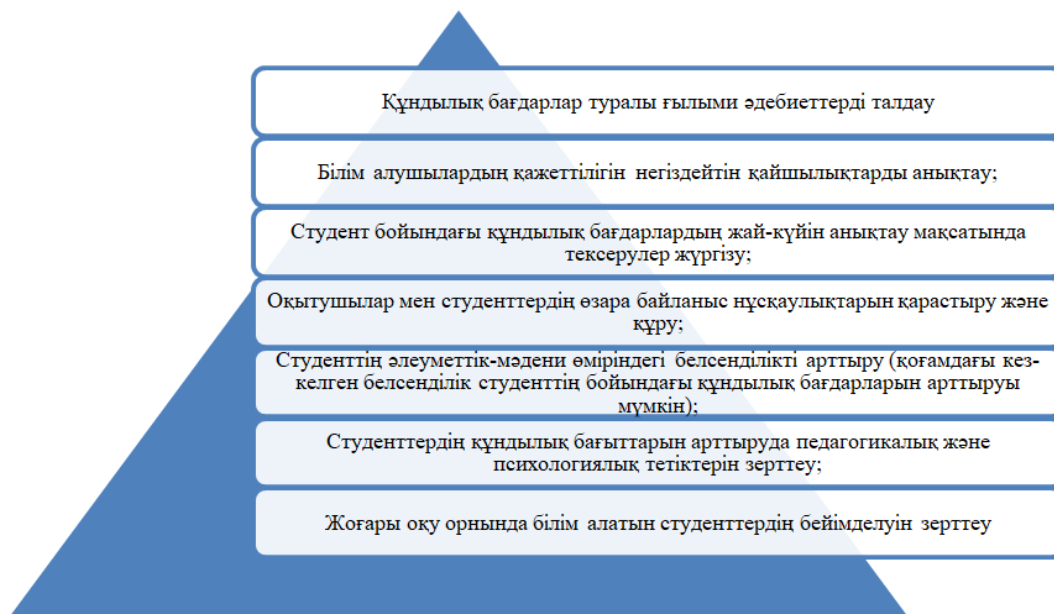
Сурет 1. Студенттердің құндылық бағдарларын қалыптастыру бойынша әлеуметтік-мәдени бағының модулі

Жастар халықтың сезімтал топтарының бірі ретінде әлеуметтік өзгерістердің маңызды субъектісі, ақылға қонымды пайдалануды қажет ететін үлкен инновациялық күш болып табылады. Қазіргі жас ұрпақ әртүрлі өмірлік салалардағы көптеген негізгі міндеттерді шешуі керек. Бұл шешімдер елдің сындарлы дамуына, базалық құндылықтардың сақталуы мен келесі ұрпаққа берілуіне әсер етеді.

Жоғары оқу орнына түскен әрбір адамның отбасында, мектепте, құрдастарының тобында алған құндылық бағдарлары бар. Көбінесе бұл құндылық бағдарлары тар тұлғалық сипатта болады. Кәсіптік білім білім алушылардың құндылық бағдарларына әсер ете ала ма? Ия, мүмкін, адамның жоғары мектепте білім алу кезеңінде оның отбасынан автономия алуы мүмкін, оның ішінде аумақтық қашықтық, ал сырттан берілмейтін ескі құндылық бағдарлары басқалармен алмастырылуы мүмкін. Сөйлеген сөзінде көрініс ретінде салауатты өмір құндылықты анықтайды ғана емес, мінез-құлық стилі, білім алушылардың оқу процесі, бірақ мен себебін, және бағыттылығы болады. Құндылық бағдарлары — бұл студенттер өмір салтында, студенттер санасының құндылық шкаласының басымдығында, қоғам өміріне белсенді қатысуға бағытталған конструктивті сапаларының бүкіл конгломератының эволюциясында белгілі бір бағытты қалыптастыра алатын негіз деп айтуға болады [7].

Сурет 2. Білім алушылардың құндылық бағдарын қалыптастырудың алғышарттары:

[8,66 б].

Сонымен, құндылық бағдарлары – бұл жеке эволюция процесінде эндогендік және экзогендік өзара әрекеттесудің нәтижесі. Студент жастардың құндылық бағдарларының қалыптасуына бірқатар факторлар әсер етеді, олардың ішінде олар оқитын оқу орнының имиджі, оқу процесін ұйымдастыру, оқу ұжымындағы қарым-қатынастар және т.б. Сондықтан студенттердің құндылық бағдарларын, оқуға кедергі келтіретін мәселелерді талдау қазіргі оқушының өмірлік құндылықтар жүйесін дамыту үдерісі бойынша практикалық ұсыныстар жасауға мүмкіндік береді.

Қоғамдық сана мен адам мінез-құлқы шеңберіндегі құндылықтарды талдау арқылы біз жеке тұлғаның даму дәрежесі туралы жеткілікті дәл түсінік ала аламыз. Негізгі құндылықтар тұлғаның бастапқы әлеуметтену процесінде шамамен 18-20 жаста қалыптасып, одан кейін айтарлықтай тұрақты болып қалатыны анық. Әрбір адамның өміріндегі құндылық бағдарлары маңызды рөл атқарады, өйткені олар жалпы дүниетанымымызға әсер етеді[9].

Құндылық бағдарларының жүйесі ішкі және сыртқы детерминанттардың әсерінен өзгеріп, бүкіл онтогенез процесінде қалыптасады. Құндылық бағдарлары — бұл студенттер өмір салтында, студенттер санасының құндылық шкаласының басымдығында, қоғам өміріне белсенді және белсенді қатысуға бағытталған конструктивті сапаларының бүкіл білім алу эволюциясында белгілі бір бағытты қалыптастыра алатын негіз деп айтуға болады.

Әдебиеттер

1. Михальцова, Л. Ф. Феномен понятия «ценность» и генезис в психолого-педагогических исследованиях / Л. Ф. Михальцова // Педагогическое образование и наука. - 2009. -№ 5, с.30-33.

2. СОЦИС: Гаврилюк В.В. Динамика ценностных ориентаций в период социальной трансформации, М., «Наука», № 1, 2002, С. 411.

3. Формирование ориентации культуры студенческой молодежи // Вестник Кыргызского Национального Университета им. Ж.Баласагуна: Серия 1. Гуманитарные науки. - Вып. 3. - Филология, Языкознание, Государственный язык. - Б.: КНУ, 2005. С. 151.

4. Гудечик Я. Психологические инициативы ценностной ориентации. 2009 г.— 528 с.

5. Алексеева, В. Г. Ценностные ориентации как фактор жизнедеятельности и развития личности / В.Г. Алексеева // Психологический журнал, 2005. - № 5. - С. 63-70.

6. Будинайте, Г.Л., Корнилова, Т.В. Личностные ценности и личностные предпосылки субъекта / Г Л . Будинайте, Т.В. Корнилова // Вопросы психологии. - 2003. - № 5. -С. 99-105.

7.Бобнева Н.И. Феноменология ценностных систем личности // Вестник Российского гуманитарно-научного фонда. 1996. - №1. - С.137.

8.Лебеденко О.А. Қазіргі Ресейдегі студенттердің құндылық бағдарларының әлеуметтік-философиялық талдауы // Теория мен практика сұрақтары - Тамбов: Сертификат, 2011 - № 3.

9.Крутых Е.В. Өмірлік құндылықтар субъективті позицияның реттеуші факторы ретінде / Әлеуметтік коммуникациялар: Тарих, теория және практика мәселелері / Сб. Ғылыми Өнер. -Ростов-на-Дону: Ростов университетінің баспасы. -2004.

ОЙЫН ӘРЕКЕТІ АРҚЫЛЫ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЕРЕСЕК ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ КӨШБАСШЫЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН ДАМУ

Алимбекова А.А., философия докторы (PhD) қауым.проф.м.а.

Аяпова Б.А., 1 курс докторанты

Абай атындағы қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан,

e-mail: aaalimbekova@mail.ru, baha.0199@mail.ru

Аннотация. В статье рассматривается развитие лидерского потенциала детей в дошкольных организациях через игровую систему. В обществе проанализированы и представлены выводы о работе ученых, проводивших исследовательскую работу по гуманистическим ценностям, достижению высоких целей во всех сферах общественной жизни. В исследовании вопросов лидерства определены теории ученых-педагогов, психологов, связанных с развитием ребенка.

При целенаправленной и системной подготовке лидерского потенциала ребенка, начиная с дошкольного образования, определены вопросы формирования конкурентоспособного, эффективного для общества лидера.

Ключевые слова: ребенок-лидер, игровая деятельность, лидерский потенциал, настойчивость, неустойчивость, находчивость, наблюдательность, самостоятельность, организационный фактор

Abstract. The article examines the development of the leadership potential of children in preschool organizations through the gaming system. The society analyzed and presented conclusions about the work of scientists who conducted research work on humanistic values, achieving high goals in all spheres of public life. The study of leadership issues defines the theories of educational scientists, psychologists associated with the development of a child.

With the purposeful and systematic preparation of the leadership potential of the child, starting from preschool education, the issues of forming a competitive, effective leader for society are determined.

Key words. child-leader, playing activity, leadership potential, perseverance, instability, resourcefulness, observation, independence, organizational factor

Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделін іске асыру аясында мектепке дейінгі білім беру жүйесінің негізі басым бағыттары айқындалған. Әдістемелік нұсқау хатта 2021-2022 оқу жылындағы негізгі міндеттер белгіленген, ол мынадай бағыттарды қамтиды: - әр баланың жеке қабілеттері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жайлы дамытушы қауіпсіз білім беру ортасын, оның ішінде инклюзивті орта құруды; - балаларды қызықты ойын түрінде (шаршауды болдырмау үшін) тәрбиелеу, оқыту және дамытуды; - баланы білім беру процесіне толыққанды қатысушы (субъект) деп тану; - ерекше білім берілуіне қажеттіліктері бар балаларға қоғамның оң көзқарасын қалыптастыруды; - мектепте оқуға қажетті дағдыларды жетілдіруді (қауіпті немесе қауіпсіз әрекеттерді бағалай білу; эмоцияларын басқару; баланың жалпы когнитивтік дамуы); - әртүрлі әлеуметтік топтардан шыққан балалардың сапалы мектепке дейінгі білім алуы үшін